

Bekämpning av flyghavre är en värdefull satsning

Siffrorna talar för sig själva

Den flyghavreförorenade åkerarealen i Finland uppgår för tillfället till cirka 18 procent av hela åkerarealen, eller cirka 400 000 hektar.

En växt – många olägenheter

- Det är dyrt att bekämpa flyghavren. I synnerhet kraftiga föroreningar orsakar extra kostnader.
- Att lämna flyghavren obekämpad blir ännu kostsammare.
- Flyghavren försämrar skörden då den tar växtutrymme av odlingsväxter.
- Flyghavren omöjliggör utsädesodling, vilket i allmänhet leder till mycket allvarliga följder på en utsädesodlingslägenhet.
- God odlingsseed, som är en förutsättning för de arealbaserade stöden, innefattar också bekämpning av flyghavre. Stöden kan dras in eller minskas för ett skifte som är så förorenat med flyghavre att det inte går att producera en marknadsduglig skörd.

Två tydliga kännetecken

Flyghavren känns bäst igen på kärnan samt på växtens och i synnerhet vippans utseende.

Kärnan

Flyghavrekärnan är oftast mörkbrun eller grå. Varje kärna är försedd med ett kraftigt borst, som kröker sig då kärnan mognar. Odlad havre har inte borst på alla kärnor. Flyghavrens kärna är i regel hårig och har en skålförmad bas.

Vippan

Flyghavrens vippan kan lättast observeras från början eller mitten av juli, när den vida och glesa vippan med slaka förgreningar börjar urskilja sig från det övriga växtbeståndet. Fröna drösar genast efter mognaden, ett par veckor efter vippbildningen.

Tre orsaker till spridning

Flyghavren sprider sig lätt, i huvudsak via maskiner, djur och människor. Det är särskilt viktigt att använda eget utsäde som är fritt från flyghavre eller officiellt kontrollerat utsäde. Maskinerna – särskilt skördetröskan - ska rengöras omsorgsfullt. I synnerhet hyresmaskiner och maskiner i gemensam användning bör rengöras noggrant. Djur, speciellt älgar och fåglar, samt översvämningar för med sig flyghavrefrön.

Fodersäden ska malas tillräckligt fint, och i kreatursgödsel dör fröna endast om gödseln har brunnit tillräckligt. Sädlassen ska täckas över och hö- och halmlassen ska bindas omsorgsfullt för att inte flyghavren ska kunna spridas.

Fyra koder för anmälan

Enligt lagen om bekämpning av flyghavre ska den som vet eller misstänker att flyghavre förekommer på ett område som han eller hon innehar anmäla förekomsten till landsbygdsnäringsmyndigheten i kommunen. Anmälan görs i samband med stödansökan på basskiftesblanketten med koderna 1-4. Om man efter stödansökan hittar flyghavre på ett basskifte eller annat område ska detta omedelbart anmälas till landsbygdsnäringsmyndigheten. Alla övriga myndigheter ska också meddela om sina flyghavreobservationer till såväl områdets innehavare som kommunens landsbygdsnäringsmyndighet.

Fem bekämpningsmetoder

Hitta den första

Redan en enda obemärkt flyghavreindivid som inte bekämpats kan drösa tiotals, till och med hundratals frön. Fröna kan bevaras groingsdugliga i jorden under många år. Därför är det viktigt att granska samtliga skiften på lägenheten. Den första flyghavren är ett värdefullt fynd.

Bekräfta dina misstankar. Om du är osäker om det är fråga om flyghavre kan du skicka växten (obs. hela växten inklusive rötter!) till Livsmedelssäkerhetsverket Eviras enheten för utsäde i Loimaa. Enheten för utsäde säkerställer avgiftsfritt om det är fråga om flyghavre.

Handplockning

Granskning av odlingen varje sommar och noggrann handplockning är det bästa sättet att få bukt med en begynnande förekomst. Hela växten inklusive rötterna ska ryckas upp, läggas i plasticsäck, föras bort och brännas. Om enbart strået med vippa plockas bildar fröskotten snabbt vippor som drösar på åkern. För att flyghavren ska hittas bör granskningen och handplockningen, beroende på växtperioden, inledas i början eller mitten av juli. Det är viktigt att växterna plockas innan de drösar. Ett par, tre handplockningar ska göras med cirka en veckas mellanrum. De bortrensade växterna får under inga omständigheter lämnas kvar på åkerrenarna eller i skogskanten, utan de skall föras bort och brännas!

Odlingstekniska metoder

Flyghavre kan även bekämpas med odlings-tekniska metoder. Trädesbruk, senarelagd sådd samt odling av tät vall, höstsäd (särskilt råg) och radhackade grödor är i ämpliga metoder.

Kemisk bekämpning

På kraftigt förorenade skiften, där flyghavren inte längre kan bekämpas genom handplockning eller någon annan metod, är kemisk bekämpning (om odlingsmetoden tillåter det) absolut nödvändig. Det är särskilt viktigt att bekämpningen görs vid rätt tidpunkt och med rätt mängd bekämpningsmedel. En felaktigt utförd bekämpning kan försvaga flyghavren, men utrotar den inte helt.

Slätter

Om man under växtperioden konstaterar att flyghavreförekomsten är så riklig att den inte kan handplockas och ingen kemisk bekämpning har gjorts eller den har misslyckats eller odlingstekniken inte tillåter kemisk bekämpning, ska beståndet förstöras genom slätter och därefter brännas eller bortföras (exempelvis till soptippen) så att flyghavren inte kan spridas.

Observera att slättern med tanke på eventuell stödövervakning ska anmälas till landsbygds-näringsmyndigheterna. Det är bra att beakta flyghavresituationen på skiftena redan vid odlingsplaneringen, så att rätta växter och bekämpningsåtgärder kan väljas.

Nollförekomst av flyghavre som mål?

När bekämpningen har gjorts är det möjligt att nästa växtperiod begära flyghavrekontroll. Odlaren begär kontrollen i stödansökningsblanketten eller med en fritt formulerad ansökan senast den 31 maj. Ett basskifte eller annat område konstateras fritt från flyghavre om ingen flyghavre påträffas under två på varandra följande växtperioder. För att flyghavrekontrollen skall kunna godkännas får på skiftet under kontrollåret inte odlas havre, rybs, raps, senap, råg, kummin, potatis eller vall, och det får inte ligga i träda. Kontrollen kan inte utföras om flyghavre har bekämpats på skiftet eller området under den aktuella växtperioden, om skiftet har slagits eller om det har svår liggisad.

Bekämpningsanvisningar och andra råd ges av

- landsbygdscentralerna samt lantbruks- och hushållningssällskapen
- kommunens landsbygdsnäringsmyndighet
- NTM-centralen
- Eviras enheten för utsäde

Tilläggsuppgifter: www.evira.fi

Livsmedelssäkerhetsverket Evisa

Enheten för utsäde

PB 111 (Tampereentie 51), 32201 LOIMAA

www.evira.fi